

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004860

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 26-08-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зенякін Олексій Сергійович

2. Oleksii S. Zeniakin

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту: 31-08-2026

Спеціальність за освітою: 035 Філологія

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 0000000000

Місцезнаходження: 00000, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 15974

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.35.01, 14.35.07

Тема дисертації:

1. Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців на немовних факультетах університетів Німеччини
2. The Development of Foreign Language Communicative Competence in Future Specialists at Non-Language Faculties of German Universities

Реферат/анотація:

1. Дисертацію присвячено проблемі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців на немовних факультетах університетів Федеративної Республіки Німеччина. Актуальність зумовлена інтернаціоналізацією освіти, академічною мобільністю, євроінтеграцією та зростанням ролі іншомовної комунікації. Метою є узагальнення здобутків ФРН для визначення можливостей їх упровадження у вітчизняних ЗВО. Установлено, що еволюцію педагогічної ідеї формування іншомовної комунікативної компетентності в Німеччині доцільно розглядати через три взаємопов'язані етапи: фундаційний (1945 р. – початок 1970-х рр.), комунікативний (початок 1970-х рр. – 1990-ті рр.) та інформаційно-цифровий (від 1999 р. до сьогодення). Компетентнісна парадигма розвивалася разом із демократизацією, європейською

інтеграцією, інтернаціоналізацією та цифровізацією. Виявлено відмінність української та німецької термінологічних традицій: в Україні поширене розмежування «компетенції» і «компетентності», у Німеччині переважає *die Kompetenz*. На основі аналізу джерел ІКК визначено як інтегральну єдність знань, умінь і навичок лінгвістично-комунікативного та соціокультурного характеру, що забезпечує здатність сприймати, осмислювати й продукувати мультимодальну інформацію іноземною мовою для досягнення мети спілкування; вона актуалізується у міжкультурній та професійній комунікації та є метою навчання іноземної мови. Представлено узагальнену структурно-матричну та структурно-динамічну моделі ІКК, що відображають взаємодію інтегрального, лінгвістичного, комунікативного, міжкультурного та професійного кластерів у когнітивному, афективному й діяльнісному аспектах. Узагальнено наукові погляди німецьких дослідників щодо педагогічних умов, дидактичних принципів і методологічних підходів, зокрема системного, особистісно-орієнтованого, комунікативного з діяльнісною орієнтацією, міжкультурного та завдання-орієнтованого. Ефективність формування ІКК забезпечують мотивація, інтернаціоналізоване й міжкультурне середовище та варіативність педагогічних технологій. Важливими є принципи комунікативно-компетентності та міжкультурної орієнтації, автентичності, студентоцентризму, диференціації, системності, наступності та інтеграції професійної і мовної підготовки. Систематизовано практичний досвід п'ятнадцяти університетів ФРН, які реалізують програми з бізнес-адміністрування, права та інформатики. Установлено модульну, аспектну та фахово-орієнтовану організацію іншомовної підготовки. Академічні групи формуються за рівнем іноземної мови після вступного тестування; в окремих програмах академічна мобільність є обов'язковою. Застосовуються інтерактивні, проектні та кейс-методи, навчання на основі завдань, CLIL та імерсійний метод у колаборативних, креативних і гібридних формах. Ключовим ядром є іншомовна підготовка, доповнена практичними міждисциплінарними дисциплінами. Навчально-методичне забезпечення ґрунтується на автентичних комплексах із друкованими та цифровими ресурсами. Мовний центр забезпечує тестування, сертифікацію, консультування та додаткові освітні заходи. Важливими є аудиторна та позааудиторна робота. Поширені форми – додаткові мовні курси, самонавчання, тандеми, мовні кафе й клуби, культурні заходи та менторський супровід. Це забезпечує міжкультурну взаємодію та практичне використання іноземної мови поза формальним навчанням. Проаналізовано практику шести українських ЗВО. Порівняння засвідчило: в українських університетах іноземна мова є обов'язковою складовою підготовки, однак дисципліни загального циклу переважно теоретичні й меншою мірою орієнтовані на трансверсальні компетентності. Функціонал мовного центру диверсифікований, інтернаціоналізація нижча, рівневе тестування й формування груп за його результатами обмежені, а позааудиторна робота має менше міжкультурних заходів. Визначено перспективні напрями насамперед: створення мовних центрів; обов'язкове вхідне тестування і диференціація груп; переорієнтація аудиторної та позааудиторної діяльності на практичну міжкультурну взаємодію; розширення лінгвокультурознавчих заходів та академічної мобільності; посилення практичної спрямованості дисциплін загального циклу на трансверсальні компетентності; переведення їх до вибіркових для перерозподілу кредитів на професійну підготовку та індивідуалізації освітніх траєкторій; розширення педагогічного консультування. Водночас українська практика обов'язкового вивчення іноземної мови всіма здобувачами на немовних факультетах може становити інтерес для Німеччини як можливий напрям подальшого розвитку іншомовної підготовки в умовах реалізації принципу багатомовності в Європейському Союзі.

2. The thesis is devoted to the problem of developing foreign language communicative competence (FLCC) among future professionals at non-language faculties of universities of the Federal Republic of Germany. The relevance is determined by the internationalization of higher education, academic mobility, European integration, and the growing role of foreign language communication in professional activity. The aim is to generalize German experience and determine possibilities for its implementation in Ukrainian higher education institutions. The study establishes three interrelated stages in the evolution of the pedagogical idea of developing FLCC in German pedagogical thought: the foundational stage (1945 – early 1970s), the communicative stage (early 1970s – 1990s), and the information and digital stage (from 1999 to the present). The competence-based paradigm developed alongside the democratization of education, European integration, university internationalization, and the spread

of information and communication technologies. Ukrainian scholarship commonly distinguishes “competence” and “competency”, whereas German discourse predominantly uses the concept *die Kompetenz*. FLCC is defined as an integral, complex, and hierarchically organized unity of linguistic-communicative and sociocultural knowledge, skills, and abilities which enables a person to perceive, comprehend, and produce multimodal information in a foreign language in order to achieve a communicative purpose. It is actualized in intercultural and professional communication and is the aim of foreign language learning. On this basis, structural-matrix and structural-dynamic models of FLCC have been developed. They reflect the interaction of integral, linguistic, communicative, intercultural, and professional clusters across cognitive, affective, and activity-based dimensions. German approaches to FLCC development include systemic, learner-centered, communicative with an activity-oriented focus, intercultural, and task-based approaches. Effective development requires motivation, an internationalized and intercultural environment, and varied pedagogical technologies. Principles include communicative and competence orientation, authenticity, intercultural orientation, student-centeredness, differentiation and individualization, consistency and continuity, and the integration of professional and foreign language training. The study systematized the experience of 15 German universities offering programmes in business administration, law, and computer science. Foreign language training follows a modular, aspect-based, and professionally oriented logic. Groups are formed according to proficiency determined by entrance testing; academic mobility is mandatory in some programmes. Interactive, project-based, and case-study methods, task-based learning, CLIL, and immersion are used within collaborative, creative, and hybrid forms of instruction. Foreign language training is the core of FLCC development, supplemented by practical interdisciplinary subjects. Authentic teaching packages predominate, including textbooks, workbooks, methodological materials, audio and video resources, digital platforms, and smartphone applications. Language centers form a central element of the educational infrastructure by providing testing, certification, pedagogical counseling, and additional educational activities. Extracurricular forms include additional language courses, self-study, tandem learning, language cafés and conversation clubs, cultural events, consultations, coaching, and mentoring. These activities support intercultural interaction and practical foreign language use beyond formal instruction. The comparison of six Ukrainian higher education institutions showed that foreign language learning is mandatory in Ukrainian universities, while general education subjects are more theoretical and less focused on transversal competences. Germany demonstrates more diversified language-center functions, stronger internationalization, more systematic proficiency testing and differentiated grouping, and more intercultural extracurricular activities. Prospective directions include establishing language centers; introducing mandatory entrance testing and differentiated groups; redirecting classroom and extracurricular activities toward practical intercultural interaction; expanding linguistic and cultural activities and academic mobility; strengthening the practical orientation of general education subjects toward transversal competences; making such subjects elective to redistribute credits toward professional training and individual educational trajectories; and expanding pedagogical counseling.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Zeniakin O., Tkachova N., Tkachov A., Vlasova V., Zhytnytska A., Chyrva I. Framing educational materials to Develop the foreign language communicative competence: A case study of contemporary English textbooks in Ukrainian higher education. *Journal of Language Teaching and Research*. 2026. Vol. 17. No. 2. P. 390–401.

- Зенякін О. Структурна характеристика іншомовної комунікативної компетентності сучасного фахівця в педагогічних концепціях українських та німецьких науковців. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2024. № 99. С. 109–117.
- Zeniakin O. S. The evolution of the concept of the foreign language communicative competence in German scientific and pedagogical literature. *Pedagogy of Formation of Creative Personality in Higher and Secondary Schools*. 2025. No. 102. P. 8–13.
- Zeniakin O. Analysis of the credit-modular system of students' foreign language communicative competence formation (a case study of Kharkiv higher education institutions). *Teorija ta metodika navchannja ta vihovannja*. 2024. No. 57. P. 43–57.
- Zeniakin O. Speaking clubs as a way of implementing German university teachers' experience in developing students' foreign language communicative competence within extracurricular activities. *Visnyk nauky ta osvity*. 2026. Vol. 2. No. 44. P. 1425–1443.
- Зенякін, О. С. (2022). Формування іншомовної комунікативної компетентності як складова духовно-інтелектуального навчання здобувачів вищої освіти. У В. П. Бабич, Ю. Д. Бойчук, Л. С. Рибалко, & О. М. Хвостиченко (Ред.), *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в ХХІ столітті: міжнародний періодичний збірник наукових праць* (Вип. 4, с. 330–333).
- Зенякін, О. С. (2023). Іншомовна комунікативна компетентність як засіб поширення миротворчого світогляду. У *Збірник тез доповідей учасників круглого столу за міжнародною участю, присвяченого 10-й річниці Дня українських миротворців* (с. 74–78).
- Зенякін, О. С. (2023). Компетентність як філософська та педагогічна категорія. У *Збірник матеріалів міжвузівського міського науково-практичного семінару «Філософія в аксіосфері глобалізуючого соціуму»* (с. 25–28).
- Зенякін, О. С. (2023). Роль іншомовної комунікативної компетентності в еволюції глобалізаційних процесів. У *Збірник тез доповідей Міжнародної науковопрактичної конференції «Трансформації особистості, суспільства та ринку праці: виклики майбутнього та вплив на освіту»* (с. 436–437).
- Зенякін, О. С. (2023). Роль наскрізних змістових ліній у формуванні іншомовної комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти (порівняльний аналіз ідей вітчизняних та іноземних науковців). У *Збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Євроінтеграційні пріоритети філології й лінгводидактики в освітній системі України»* (с. 123–133).
- Зенякін, О. С. (2023). Формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти в контексті реалізації дидактичної системи CLIL. У *Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернетконференції «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі»* (07–08 листопада 2023 р.) (с. 193–195).
- Зенякін, О. С. (2024). Компетентність у контексті глобалізованої симуляції. У *Збірник матеріалів міжвузівського міського науково-практичного семінару «Філософія в аксіосфері глобалізуючого соціуму»* (Philosophy in the axiosphere of the globalizing society), присвяченого Всесвітньому Дню філософії 14 листопада 2024 року (с. 26–28).
- Зенякін, О. С. (2024). Поняття іншомовної комунікативної компетентності в науково-педагогічній літературі германськомовних країн. У *Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Тенденції розвитку педагогіки та освіти в умовах цифрових трансформацій (ByteEd-2024)»* (с. 128–132).
- Зенякін, О. С. (2024). Роль іншомовної комунікативної компетентності в реалізації сучасних транскордонних проектів (фреймовий аналіз). У *Збірник матеріалів підсумкової конференції «Розкриття потенціалу міста: Зміцнення публічних інституцій через словацько-українське транскордонне співробітництво у розширеному європейському просторі»* в рамках проекту «Міста у розширеному 14 європейському просторі: Спільний розвиток потенціалу публічних інституцій через словацько-українське транскордонне співробітництво та підвищення доброчесності публічної влади (CEEА)» GGC01007 (с. 25–26).

- Зенякін, О. С. (2025). Формування іншомовної комунікативної компетентності німецьких студентів на основі використання рідної мови. У Матеріалах II Міжнародної науково-практичної конференції «Тенденції розвитку педагогіки та освіти в умовах цифрових трансформацій (ByteEd-2025)» (с. 90–93).
- Zeniakin, O. (2022). Using the LDOCE as an eco-way of vocabulary learning. Collection of abstracts of the IX All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Young Researchers “Information Technologies – 2022” (pp. 5–7).
- Zeniakin, O. (2023). Use of the artificial intelligence in education: Opportunities, prospects, and risks. In Psychological and pedagogical problems of higher and secondary education in the context of modern challenges: Theory and practice: Materials of the VII International Scientific and Practical Conference (Kharkiv, March 16–18, 2023) (pp. 463–466).
- Zeniakin, O. (2025). Foreign language communicative competence as a component of university students' axiosphere. In Collection of materials of the interuniversity city scientific and practical seminar “Philosophy in the axiosphere of the globalizing society”, dedicated to World Philosophy Day on November 21, 2025 (pp. 54–56).

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Борисов Володимир Андрійович
2. Volodymyr A. Borysov

Кваліфікація: к. філол. н., доцент, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7468-727X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ткачов Артем Сергійович
2. Artem S. Tkachov

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4488-1466

Додаткова інформація: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221308126>

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія фізичної культури

Код за ЄДРПОУ: 02928261

Місцезнаходження: вул. Клочківська, Харків, Харківський р-н., 61058, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство молоді та спорту України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Малихін Олександр Володимирович

2. Oleksandr V. Malykhin

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6042-6298

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 02141221

Місцезнаходження: вул. Богдана Хмельницького, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Птушка Анастасія Сергіївна

2. Anastasiya S. Ptushka

Кваліфікація: д.пед.н., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3177-5370

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Код за ЄДРПОУ: 02071168

Місцезнаходження: вул. Ярослава Мудрого, Харків, Харківський р-н., 61025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Котова Анна Володимирівна

2. Anna V. Kotova

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8362-9055

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Васильєва Марина Петрівна

2. Maryna P. Vasylieva

Кваліфікація: к. пед. н., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3134-7547

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Лупаренко Світлана Євгенівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні

Лупаренко Світлана Євгенівна

Відповідальний за підготовку
облікових документів

Новолокін Антон Володимирович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна